

ดร.สิงห์ทอง บัวชุม
D.P.A., ป.ด., บ.ด., บ.ม., บ.อ., บ.อ.

สถาบัน **THE BEST CENTER**

2145/7 ซ.รามคำแหง 43/1 ถ.รามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0-2318-6868, 0-2314-1492 โทรสาร 0-2718-6274

www.thebestcenter.com

facebook.com/bestcentergroup

คุณภาพทางวิชาการต้องมาที่ 1

คู่มือเตรียมสอบ

เศรษฐกิจการปฏิบัติการ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง

ประกอบด้วย

1. ความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์จุลภาคและมหภาค พฤติกรรมและการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการบริโภค อุปสงค์และอุปทาน กลไกตลาดและระบบราคา การพัฒนาประเทศ และนโยบายเศรษฐกิจ
2. การประยุกต์ใช้กับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประกอบการตัดสินใจ
3. วิชาภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์บทความทางเศรษฐกิจการเกษตร

สนใจสั่งซื้อ หรือสอบถามเพิ่มเติม

LINE: @thebestcenter

โทร. 081-496-9907

260.-

อัปเดตใหม่

คู่มือแก้งข้อสอบ
เศรษฐกรปฏิบัติการ
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ราคา 260.

คำนำ

คู่มือเตรียมสอบสำหรับตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เล่มนี้ โดยทางสถาบัน THE BEST CENTER และคณะได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ผู้สมัครสอบใช้สำหรับเตรียมตัวสอบในการสอบ แข่งขันฯ ในครั้งนี้

ดังนั้นทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการเนื้อหา พ.ร.บ. ระเบียบและเจาะแนวข้อสอบเพื่อให้ผู้ที่สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำขออ้อมรับข้อบกพร่องใด ๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุก ๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน
ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	1
➤ ความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์	5
➤ เศรษฐศาสตร์จุลภาค และมหภาค	30
➤ พฤติกรรม การตัดสินใจกับการลงทุนและการบริโภค	54
➤ อุปสงค์และอุปทาน	83
➤ กลไกตลาดและระบบราคา	127
➤ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศและนโยบายเศรษฐกิจ	132
➤ การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประกอบการตัดสินใจ	149
➤ การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุน และต้นทุน	156
➤ การวิเคราะห์โครงการ การลงทุน	168
➤ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐศาสตร์	184
★ แนวข้อสอบวิชาภาษาอังกฤษ (บทความ)	187
★ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 1.	199
★ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 2.	213
★ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 3.	226
★ แนวข้อสอบ เศรษฐกร ชุดที่ 4.	251
★ แนวข้อสอบ ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ปัจจุบัน	
เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี	259

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ประวัติสำนักงาน

- พ.ศ.2495 มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง "กองเศรษฐกิจการเกษตรและที่ดิน" ขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง แบ่งงานออกเป็น 2 แผนก คือ แผนกการใช้ที่ดิน และแผนกคั่นคว่ำและสถิติ
- พ.ศ.2497 มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงชื่อ เป็น "กองเศรษฐกิจการเกษตร" แบ่งงานออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกเศรษฐกิจการผลิต แผนกประมวลสถิติการเกษตรและแผนกสำรวจคั่นคว่ำ
- พ.ศ.2500 มีพระราชกฤษฎีกาปรับปรุงกองเศรษฐกิจการเกษตร โดยจัดตั้งแผนกเพิ่มอีก 2 แผนก คือ แผนกควบคุมโครงการและแผนกวิภาคผลิตผลเกษตรกรรม
- พ.ศ.2515 มีประกาศคณะปฏิวัติปรับปรุงส่วนราชการ ในสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยแยก "แผนกควบคุมโครงการ" ออกจากกองเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อยกฐานะขึ้นเป็น "กองแผนงาน" พร้อมกับการกำหนดการแบ่งเขตเกษตรเศรษฐกิจของไทยออกเป็น 19 เขต
- พ.ศ.2516 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ตั้ง "ศูนย์สถิติการเกษตร" ขึ้นในกองเศรษฐกิจการเกษตร ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเกษตรทุกชนิด
- พ.ศ.2520 มีคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบ่งงานและจัดอัตรากำลังข้าราชการ ลูกจ้าง ในกองเศรษฐกิจการเกษตรใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ
1. ฝ่ายประสานงานเศรษฐกิจการเกษตร
 2. ฝ่ายนโยบายและวางแผนพัฒนาการเกษตร
 3. ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
 4. ศูนย์สถิติการเกษตร
- 24 มีนาคม 2522 มีพระราชบัญญัติยกฐานะ กองเศรษฐกิจการเกษตรขึ้นเป็น "สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร" ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้มีพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ออกเป็น 6 กอง ได้แก่
1. สำนักงานเลขานุการกรม
 2. กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
 3. กองประเมินผล
 4. กองแผนงาน
 5. กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
 6. ศูนย์สถิติการเกษตร

พ.ศ.2530 คณะรัฐมนตรีมีมติให้แบ่งงานเขตเกษตรสรรฐกิจการออกเป็น 24 เขต

พ.ศ.2539 มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานสรรฐกิจการเกษตร โดยแบ่งเป็น 2 กอง 3 สำนัก ได้แก่

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองประเมินผล
3. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
4. สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
5. สำนักวิจัยสรรฐกิจการเกษตร

พ.ศ.2545

ปฏิรูประบบราชการและปรับปรุงโครงสร้างแบ่งส่วนราชการออกเป็น

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
3. สำนักวิจัยสรรฐกิจการเกษตร
4. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
5. ศูนย์ประเมินผล
6. สำนักงานสรรฐกิจการเกษตรเขต 1-9

พ.ศ.2557

ปฏิรูประบบราชการและปรับปรุงโครงสร้างแบ่งส่วนราชการออกเป็น

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
3. กองสรรฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ
4. ศูนย์ประเมินผล
5. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
6. สำนักงานสรรฐกิจการเกษตรเขต 1-9
7. สำนักวิจัยสรรฐกิจการเกษตร

➤วิสัยทัศน์

องค์กรชั้นนำในการพัฒนาและจัดทำยุทธศาสตร์เกษตรของประเทศไปสู่การบริหารจัดการ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

➤พันธกิจ (Mission)

1.เสนอแนะนโยบาย และจัดทำยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา และมาตรการทางการเกษตร รวมทั้งจัดทำทำที่ และร่วมเจรจาการค้า สินค้าเกษตรและความร่วมมือด้านสรรฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยด้านเศรษฐกิจการเกษตรจัดทำรายงานสถานการณ์เศรษฐกิจการเกษตรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

3. ติดตาม และประเมินผลโครงการที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4. จัดทำและบริการข้อมูลสารสนเทศการเกษตร

➤ **ค่านิยมร่วม (Shared Value) : (OAE)²**

- O Openess : การเปิดกว้าง
- A Awakening : การตื่นตัวตื่นรู้
- E Effectiveness : การมีประสิทธิภาพ
- O Ownership : ความเป็นเจ้าของ
- A Accountability : ความรับผิดชอบ
- E Ethics: จริยธรรมคุณธรรม

➤ **ประเด็นยุทธศาสตร์**

1. จัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการทางการเกษตรให้เป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ
2. เป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเกษตรของประเทศ
3. พัฒนาสมรรถนะองค์กรและศักยภาพบุคลากร

➤ **เป้าประสงค์ (Goals)**

"องค์กรมีความเป็นเลิศด้านการจัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและข้อมูลสารสนเทศการเกษตร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศ"

➤ **ตัวชี้วัดเป้าประสงค์**

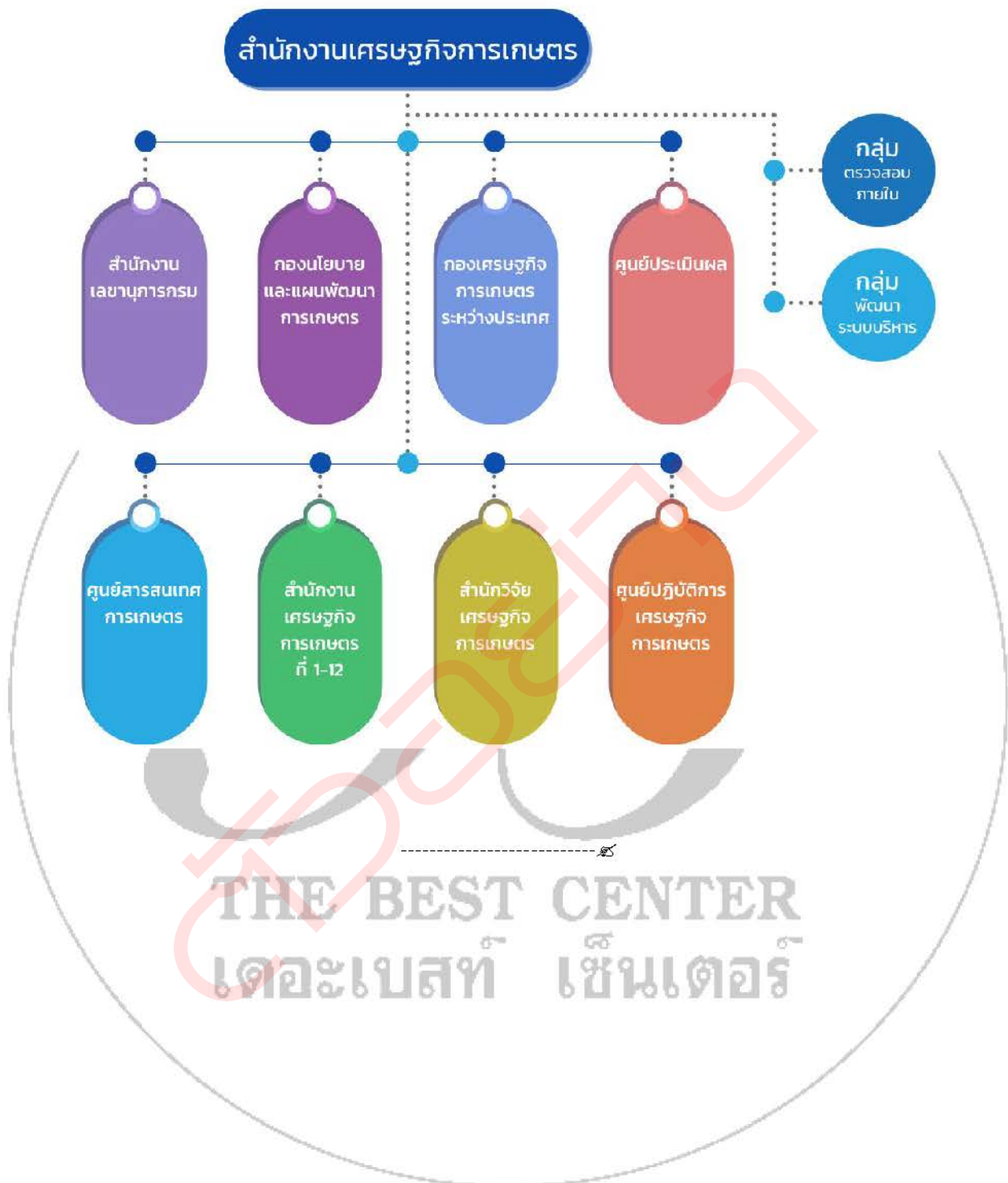
1. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น
2. ดัชนีวัดความผูกพันของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

นางสาวจิริยา สุทธิไชยา

เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

➤ โครงสร้างองค์กร

ความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดด้านเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว นักปราชญ์สมัยโบราณพยายามสอดแทรกแนวความคิดและกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ปะปนอยู่ในหลักปรัชญา ศาสนา ศิลธรรมและหลักปกครอง แต่ความคิดเหล่านี้ยังไม่ถือเป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เช่น แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำของเพลโต (Plato) แนวคิดเรื่องความมั่งคั่งของอริสโตเติล (Aristotle) เป็นต้น

ศาสตร์หรือวิชาที่เก่าแก่ที่สุด เช่น วิชาทางด้านแพทยศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี หรือแม้กระทั่งศาสตร์ทางทหาร ซึ่งแม้ว่า เศรษฐศาสตร์ (Economics) จะไม่ใช่ศาสตร์ที่เก่าแก่ แต่หากโดยหลักคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์นั้น ได้ถือกำเนิดขึ้นกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน เช่น การที่มนุษย์เลือกที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ ล้วนแล้วแต่มีหลักคิดและเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องหรือรับรองเสมอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Maximize Utilities) กับสิ่งที่ทำไปของผู้ตัดสินใจนั้นๆ (สถานการณ์จัดการพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550)

ในแง่ของประวัติศาสตร์การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ของโลก โดยได้ถูกเรียบเรียงขึ้นเพื่อรับรองการค้นหาแนวคิดที่มนุษย์จะสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ทั้งต่อสิ่งที่ทำเป็น ได้แก่ ปัจจัย 4 คือ

- ยารักษาโรค
- เครื่องนุ่งห่ม
- ที่อยู่อาศัย
- อาหาร

และสิ่งไม่จำเป็น เช่น รถยนต์ แหวน นาฬิกา โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ เป็นต้น จากแนวคิดนี้จึงได้มีการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1776 (พ.ศ. 2319) เมื่อ Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้จัดพิมพ์หนังสือที่ชื่อ “An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations” และได้มีการเผยแพร่จนกลายเป็นที่นิยมในการศึกษามากที่สุดอีกสาขาในโลกปัจจุบัน

1. ความหมายของเศรษฐศาสตร์

“เศรษฐศาสตร์” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Economics” เป็นคำศัพท์ที่มีรากฐานมาจากภาษากรีก คือ “Oikonomikos” ซึ่งหมายความว่า ศาสตร์แห่งการจัดการครอบครัว (สุदारัตน์, 2557) ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยโบราณนั้น มนุษย์จะอยู่ในสังคมเล็กๆ ที่แคบ ไม่มีการติดต่อข้ามชนเผ่า มีระบบผลิตและบริโภคในเชิงผลิตทางเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงคนภายในสังคมเล็กๆ ของตนเองเท่านั้น (รัตนา และ ชลลดา, 2544) เนื่องจากสมัยก่อนเป็นยุคแห่งการล่าอาณานิคม และมีทรัพยากรอย่างเหลือเฟือ จึงไม่ได้กล่าวถึงการจำกัดของทรัพยากร (เนื่องจากส่วนหนึ่งมาจากเมืองขึ้น) Alfred Marshall ได้ให้นิยาม เศรษฐศาสตร์ ว่า (เอกฉัตร, 2547)

“เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการดำเนินชีวิต (Business of Life) ตามปกติของมนุษย์”

เมื่อประชากรในยุโรปเพิ่มมากขึ้นพร้อมกับการอยู่ดีกินดี ทำให้ทรัพยากรที่เคยมีเหลือเฟือในยุคล่าอาณานิคมเริ่มมีปัญหาขาดแคลน (Scarcity of Resources) ทำให้นิยามของเศรษฐศาสตร์เปลี่ยนไปจากเดิม และถูกใช้มาจนถึงปัจจุบัน ความหมายที่นิยมคือ นิยามของ Prof. Paul A. Samuelson (Samuelson and Nordhaus, 2001) คือ

“เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาที่ศึกษาถึงวิธีที่มนุษย์และสังคมเลือกใช้ในการตัดสินใจเพื่อเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ ทาง เพื่อผลิตสินค้าและบริการแบบต่างๆ และมีการจำหน่ายแจกสินค้าและบริการดังกล่าวไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคมเพื่อใช้บริโภค ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

นอกจากนี้ยังมีนิยามของ Lionel Robbins ได้รับการยอมรับมากอีกคน ซึ่งกล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาที่ศึกษาถึงการจัดการทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

เศรษฐศาสตร์ถือเป็นศาสตร์ที่พิเศษ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจเจก ดังนั้นการตัดสินใจของมนุษย์ในการเลือกบริโภคสินค้าชนิดเดียวกันนั้น จึงมีความแตกต่างกันได้ทั้งในด้าน ยี่ห้อ ราคา คุณภาพ หรืออาจพูดได้ว่าแม้นักเศรษฐศาสตร์ได้ศึกษามาเหมือนกัน อาจจะคิดและเลือกใช้แนวทางเพื่อแก้ปัญหาที่ต่างกัน และมีมุมมองในการแก้ไขปัญหาที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. เศรษฐศาสตร์กับการแก้ปัญหาทั่วไปของสังคม

ปัญหา	การแก้ไข	ข้อแย้ง
<u>กรณีญี่ปุ่น</u> ข้าวจากไทยจะเข้ามาขายในญี่ปุ่น ด้วยราคาขายที่ต่ำกว่า	รัฐบาลตั้งกำแพงภาษีข้าวที่จะนำเข้า	- ราคาข้าวในญี่ปุ่นจะสูงขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมชนบทกระทบ กระเทือน ราคาชนบทสูงขึ้นตาม - ไทยขายข้าวญี่ปุ่นได้น้อยลง ทำให้ชาวนาไทยขาดกำลังซื้อและซื้อสินค้าอื่นๆ ของญี่ปุ่นน้อยลง
<u>กรณีสหรัฐ</u> อุตสาหกรรมจับปลาทูน่า ส่งผลให้ จำนวนปลาโลมาลดน้อยลง	ออกแบบระบบตาข่ายจับปลาทูน่าใหม่ เพื่อให้ปลาโลมารอดออกมาได้	- ต้นทุนการจับทูน่าสูงขึ้น ทำให้ราคาขายทูน่าในสหรัฐสูงขึ้น - ตาข่ายชนิดใหม่อาจทำให้จับทูน่าได้ยากขึ้น ทำให้ต่างประเทศสามารถส่งปลาทูน่าเข้ามาขายในสหรัฐมากขึ้น
<u>กรณีไทย</u>	สงครามต่อต้านยาเสพติด และการ	- รัฐบาลปราบปรามอย่างหนัก ทำ

คนไทยติดยาบ้ามากขึ้น

บัญชีดี โทษผู้ที่เกี่ยวข้องรุนแรงขึ้น

ให้ยาบ้าหายาก ราคาจึงสูงขึ้นมาก
ส่งผลให้ผู้เสพที่มีรายได้น้อยก่อ
อาชญากรรมเพื่อหาเงินมาซื้อ
- ผลประโยชน์ของยาบ้ามีมาก
อาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในผู้ที่
เกี่ยวข้อง
- ผลการปราบปราม อาจส่งผลให้
ผู้บริสุทธ์มีการสูญเสีย

➤ประเภทของเศรษฐศาสตร์

ก่อนที่จะทราบว่าเศรษฐศาสตร์มีกี่ประเภท สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนคือ ต้องทราบว่า การศึกษาเศรษฐศาสตร์มีข้อสมมุติฐานอย่างไรก่อน เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาให้ชัดเจน โดยทั่วไป สมมุติฐานทางเศรษฐศาสตร์ (Economics Assumption) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

-มนุษย์ดำเนินกิจกรรมอย่างมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ (Economics Rationality)

มนุษย์ไม่ว่าอยู่ในเพศ ฐานะ การศึกษา หรือตำแหน่งใดๆ จะมีการตัดสินใจที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดเสมอ (Maximization Hypothesis) เช่น หากมีร้านหลายร้านให้เลือกซื้อ VDO มนุษย์จะตัดสินใจเลือกซื้อ VDO จากร้านที่ขายราคาต่ำสุด หรือบางกรณีอาจตัดสินใจตามความนิยมหรือความเคยชินของตัวเอง หรือเพราะความมีระดับ แม้ราคาสินค้าอาจจะแพงกว่าร้านอื่นก็ตาม

-สิ่งอื่นนอกเหนือจากการพิจารณา ให้มีค่าคงที่ (All other things being equal)

เนื่องจากในทางเศรษฐศาสตร์การตัดสินใจมีความหลากหลายและมีผลกระทบในวงกว้างมาก จึงเป็นไปได้ที่ผู้ศึกษาจะมีข้อมูลครบทุกด้าน ดังนั้นจะสมมุติฐานให้ ปัจจัยรอบด้านที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาน้อยมากนั้นมีค่าไม่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่ทำการศึกษา เช่น รสนิยมของผู้บริโภคมีค่าคงที่

ตัวอย่าง เช่น กรณีในจังหวัดเชียงใหม่มีข่าวลงหนังสือพิมพ์ “แห่กินลาบต้นยาง น่องแนนสาวเสิร์ฟสวยระดับนางแบบ” สื่อให้เห็นว่าผู้ที่ไปรับประทานอาหารมีวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจต่างกัน บางคนไปเนื่องจากอาหารอร่อย แต่บางคนไปเนื่องจากมีข่าวจึงต้องการเจอกับผู้ที่เป็นข่าว ดังนั้นจึงเข้ากับประเด็นสมมุติฐาน มนุษย์ดำเนินกิจกรรมอย่างมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ (Economics Rationality) สิ่งอื่นนอกเหนือจากการพิจารณา ให้มีค่าคงที่ (All other things being equal)

ในการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์จะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

◆การวิเคราะห์ตามความเป็นจริง (Positive Economics)

เป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์อย่างมีเหตุผลโดยปราศจากการใช้ดุลยพินิจ ทั้งการวิเคราะห์สิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (What was?) ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ (What is?) หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (What will be) เช่น การวิเคราะห์ผลของราคาน้ำมันที่สูงขึ้น(หรือลดต่ำลง) ที่มีต่อราคาสินค้า

และบริการอื่นๆ หากรัฐบาลเก็บภาษีจากผู้ปล่อยมลพิษ จะส่งผลต่อราคาสินค้าและปริมาณการบริโภคในสินค้านั้นๆหรือไม่

◆การวิเคราะห์ทางที่ควรเป็น (Normative Economics)

เป็นการวิเคราะห์โดยคำตอบที่ได้จากวิเคราะห์แบบนี้จะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนแบบแรก เนื่องจากจะขึ้นกับวิจารณ์ของผู้วิเคราะห์นั้นๆ เป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายแทรกแซงราคาน้ำมันในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้นหรือไม่ หรือรัฐบาลมีนโยบายลอยตัวราคาข้าวหุงต้มให้สะท้อนราคาที่แท้จริงหรือไม่ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีแนวคิดไม่เหมือนกัน

นับตั้งแต่ผลงาน The Wealth of the Nation ของ Adam Smith ถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1776 เนื่องจากเป็นยุคอุตสาหกรรมดังนั้นการศึกษาเศรษฐศาสตร์หลังจากนั้นจะเน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของคนในสังคม เช่น การแก้ปัญหาครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม โดยเชื่อตามกฎของซายส์ (Say's Law) ว่า อุปทานจะสร้างอุปสงค์ด้วยตัวมันเองเสมอ (Supply always creates its own demand) เช่น เมื่อโรงงานสามารถผลิตสินค้ามาขายก็ไม่ต้องกลัวจะไม่มีคนซื้อ เนื่องจาก คนงานหรือลูกค้าของโรงงานก็สามารถเป็นผู้ซื้อได้ ดังนั้นการศึกษาในช่วงแรกจึงมุ่งเน้นไปในสิ่งที่ในปัจจุบันเข้าใจกันในชื่อ เศรษฐศาสตร์จุลภาค เป็นหลัก

แต่หลังจากเมื่อโลกประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (The Great Depression) ในทศวรรษที่ 1930 ส่งผลให้อัตราคนว่างงานในอังกฤษและสหรัฐพุ่งสูงถึง 25 % ของคนงานทั้งหมด ดังนั้นจึงพบว่าแนวคิดเดิมตามหลักของ Adam Smith นั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้เสมอไปโดยเฉพาะหากไม่สนใจสภาพเศรษฐกิจโดยรวม จึงมีการปรับปรุงแนวคิดและการพิจารณาให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจในภาพรวมมากขึ้น ไม่ใช่ไปมองเฉพาะภาพเล็ก โดยในทางสากลยึดถือแนวคิดของ John Maynard Keynes นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษที่บุกเบิกแนวคิดที่เน้นเศรษฐศาสตร์ในภาพรวม และหลังจากนั้นได้มีการศึกษาแนวคิดดังกล่าวและมีการแตกแขนงสืบต่อกันมามากมาย โดยรู้จักกันในนาม เศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งรายละเอียดของการศึกษาเศรษฐศาสตร์ทั้ง 2 ประเภท มีดังต่อไปนี้

➤เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)

เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของเศรษฐกิจในระดับหน่วย หรือระดับบุคคล เช่น ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต การบริโภคของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับส่วนย่อยๆ ของระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นถึงปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Minimization of Cost for Maximization of Utilities) ซึ่งทำให้เศรษฐศาสตร์จุลภาคเน้นไปที่การกำหนดราคาสินค้าจากต้นทุนการผลิต และความต้องการใช้สินค้าและบริการนั้นของผู้บริโภค กล่าวโดยสรุปคือ เป็นเรื่องของธุรกิจเดียว ตลาดเดียว ซึ่งสามารถใช้หลักอุปสงค์ (Demand) คือ การมองทางด้านผู้ซื้อ และอุปทาน (Supply) ซึ่งเป็นการมองทางด้านผู้ขาย โดยในการวิเคราะห์สามารถใช้กลไกราคาทำหน้าที่ในตลาด เช่น

- การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง
- การศึกษาว่าการโฆษณา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนมากน้อยเพียงใด

➤เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)

เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของเศรษฐกิจในระดับนโยบาย หรือมองภาพเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ศึกษาถึงผลผลิตรวมของประเทศ อัตราการจ้างงาน การเงินการธนาคาร รายได้ประชาชาติ การส่งออก/นำเข้า เป็นต้น โดยมีแนวคิดในการวิเคราะห์มากมาย แต่หลักการเบื้องต้นง่าย ๆ คือ อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) เช่นกัน ซึ่งการศึกษาเศรษฐศาสตร์มหภาคทำให้เราสามารถทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น สามารถนำเอาแนวคิดและทฤษฎีไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจ บริหารงานด้านต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการการสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Growth) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Stabilization) และการกระจายความเป็นธรรม (Distribution Function) เช่น

- รัฐบาลออกแถลงการณ์ว่า เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2551 ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี
- การศึกษาถึงผลกระทบของการก่อกวนนี้สาธารณะที่มีต่อภาระภาษีของประชาชน

เศรษฐศาสตร์มหภาค เป็นศาสตร์ที่วัดด้วยเรื่องราวหรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในระดับกว้าง ซึ่งเป็นเรื่องราวของเศรษฐกิจในระดับส่วนรวมของประเทศ ของภูมิภาค จนถึงระดับโลก เช่น การศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตโดยรวมของประเทศ หรือรายได้ประชาชาติ การจ้างงาน ระดับราคา พฤติกรรมการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือน การนำเข้า ส่งออก ดุลการค้า โครงสร้างและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจระดับชาติ และนโยบายของภาครัฐที่ถูกใช้เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ (Economic System) หมายถึง กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ อำนาจความสะดวกในการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการให้แก่บุคคลต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้นให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1. องค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ

โดยในระบบเศรษฐกิจจะประกอบไปด้วย หน่วยเศรษฐกิจ (Economics Unit) 3 หน่วยที่สำคัญคือ

1. หน่วยครัวเรือน (Household) หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยบุคคลเพียงหนึ่งคนหรือมากกว่าหนึ่งคนอาศัยอยู่ได้หลังคาเดียวกัน มีการตัดสินใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยทางการเงินเพื่อให้เกิดผลประโยชน์และสวัสดิภาพแก่กลุ่มตนมากที่สุด ซึ่งหน่วยครัวเรือนจะมีหน้าที่สำคัญ คือ มีหน้าที่เป็นผู้ผลิตหรือหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน พูน แรงงาน และการประกอบการ ให้ฝ่ายผลิตนำไปผลิตเป็นสินค้าและบริการ และหน่วยครัวเรือนอาจเป็นผู้บริโภคเอง ดังนั้น หน่วยครัวเรือนจึงมีหน้าที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ เป็นผู้ให้ปัจจัยการผลิตหรือผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภคสินค้าและบริการ โดยปัจจัยการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์พลังงาน จะประกอบด้วยหลัก 4 ปัจจัยหลัก คือ KLEM ดังนี้

- ทุน (Capital: K) คือ ทุนทุกประเภทที่ใช้ในการผลิต เช่น สินทรัพย์ประเภททุนอย่าง ที่ดิน เครื่องจักรในโรงงาน ตัวอาคาร รวมไปถึงผลตอบแทนของการใช้ทุนในการผลิต นั่นคือ ดอกเบี้ย (Interest) หรือ ค่าเช่า (Rent)

- แรงงาน (Labour: L) คือ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการ จะเป็นแรงงานมีฝีมือหรือไม่มีฝีมือก็ได้ โดยมีผลตอบแทนเป็นค่าแรงหรือค่าจ้าง (Wages)

- พลังงาน (Energy: E) คือ พลังงานที่ต้องใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เช่น ไฟฟ้า น้ำมัน เป็นต้น ผลตอบแทนของผู้ผลิตพลังงานคือ กำไร (Profit) หรือรายได้นั่นเอง

- วัตถุดิบ (Raw Materials: M) คือ วัตถุดิบที่ต้องเข้าสู่การผลิตสินค้าและบริการ เช่น แกลบในโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น ผลตอบแทนของผู้ผลิตพลังงานคือ กำไร (Profit) หรือรายได้เช่นกัน

2. หน่วยธุรกิจ (Business Unit)

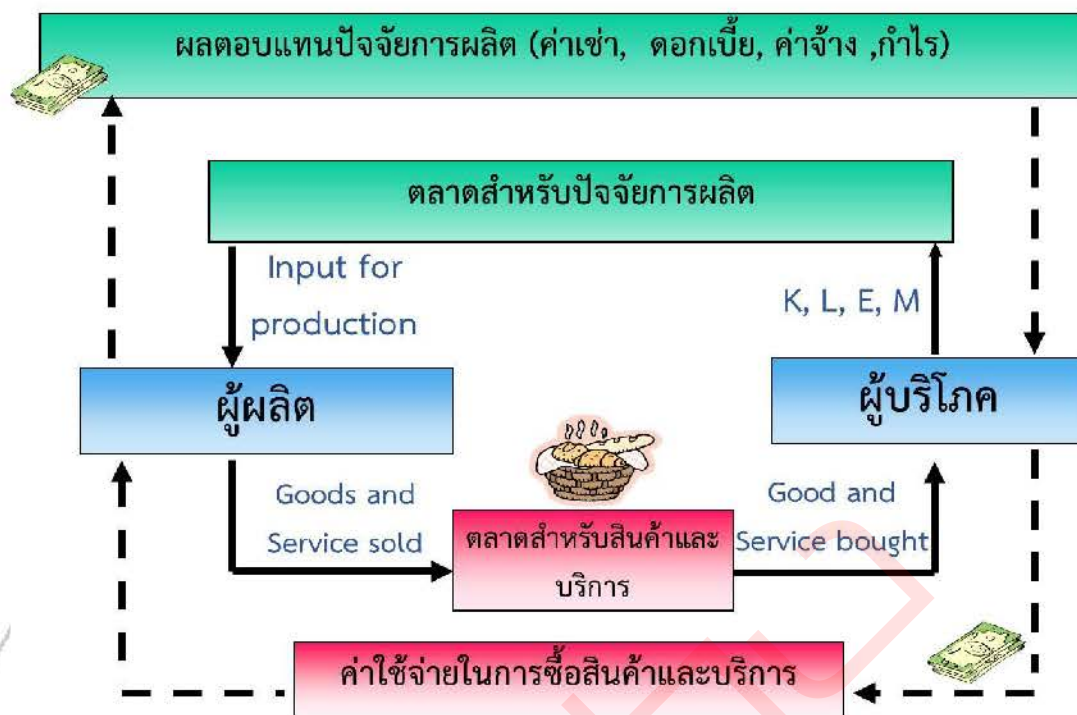
หมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการนำปัจจัยการผลิตมาทำการผลิตสินค้าหรือบริการ แล้วจำหน่ายไปให้ผู้บริโภค ดังนั้น หน่วยธุรกิจเป็นทั้งผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าและบริการเอง หรือเป็นผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ หรือบางรายอาจอาจเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายก็ได้ หน่วยเศรษฐกิจที่สำคัญจะประกอบไปด้วยสมาชิกใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ

ก. ผู้ผลิต (Producers)

ข. ผู้ขาย (Sellers)

บุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้อาจทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิตและผู้ขายในขณะเดียวกันก็ได้ เป้าหมายหลักของหน่วยธุรกิจ ได้แก่ การแสวงหากำไรสูงสุดจากการประกอบการของตน โดยอาจทำได้หลายวิธี เช่น พยายามขายให้ได้มากที่สุด การขยายส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) ให้มากขึ้น หรือ การกระทำที่จะช่วยให้สินค้าของตนเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากกว่าสินค้าของผู้ขายรายอื่นๆ

หน่วยเศรษฐกิจทั้ง 2 หน่วย คือ หน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ จะทำหน้าที่สัมพันธ์กันจนเกิดเป็นวงจรในระบบเศรษฐกิจดังรูปที่ 1.

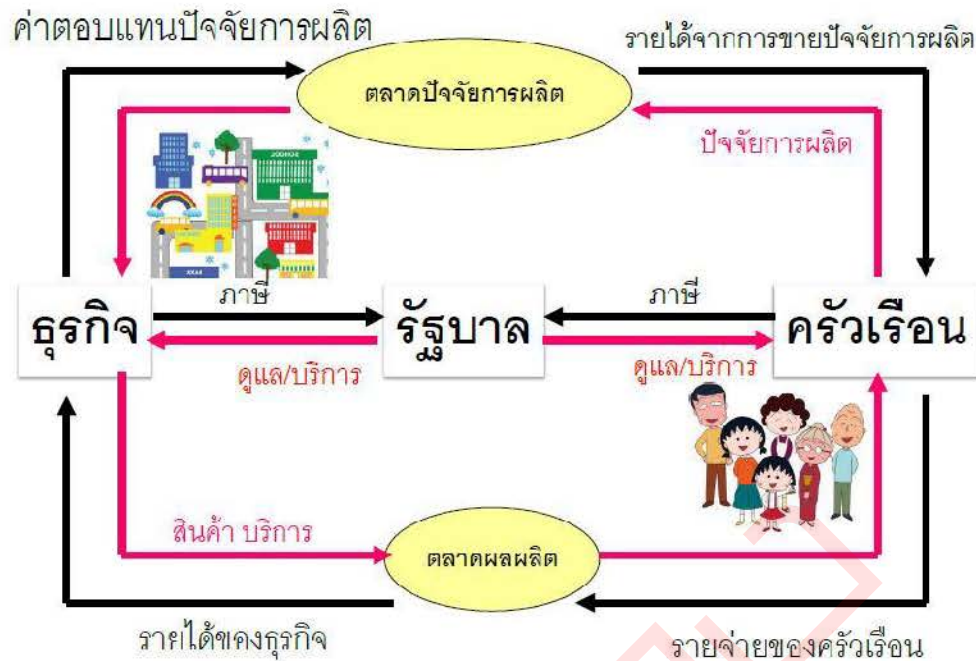
รูปที่ 1. วงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน (Circular flow of Macroeconomics Diagram)

3. หน่วยรัฐบาล (Government)

หมายถึง หน่วยงานหรือส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการสาธารณประโยชน์ ซึ่งหน่วยรัฐบาลจะเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค เจ้าของปัจจัยการผลิต และมีความสัมพันธ์กับหน่วยอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ โดยให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแนวทางที่ประเทศต้องการ

โดยสรุปบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในแต่ละหน่วยของระบบเศรษฐกิจจะมีหน้าที่แตกต่างกันซึ่งอาจจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ผู้ผลิต (Producer): เป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมในการผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการผลกำไรสูงสุด (Maximize Profit) จากการผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ
- ผู้บริโภค (Consumer): เป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมในการบริโภคสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการความพึงพอใจสูงสุด (Maximize Satisfaction) จากการผลิตสินค้าและบริการนั้นๆ
- ปัจจัยการผลิต (Factor Owners): เป็นผู้ที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองปัจจัยการผลิต (Factor Inputs) ที่เสนอขายปัจจัยการผลิตที่ตนมีหรือครอบครองให้แก่ผู้ผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายคือต้องการผลตอบแทนสูงสุด ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน

รูปที่ 2. วงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน โดยใช้กลไกหน่วยรัฐบาลในการควบคุม

ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าของปัจจัยการผลิต ต่างมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจต่อกัน โดยที่เจ้าของปัจจัยการผลิตจะจำหน่ายปัจจัยการผลิต (KLEM) ผ่าน “ตลาดสำหรับปัจจัยการผลิต” เพื่อป้อนสู่ผู้ผลิต(หรือจะเรียกว่าผู้ใช้ปัจจัยการผลิตก็ได้) โดยเจ้าของปัจจัยการผลิตจะได้รับรายได้ (Incomes) จากผู้ผลิต ในขณะที่ผู้ผลิตจะต้องจ่ายรายได้นั้นในรูปของแรงงาน (Wages) เพื่อจ้างแรงงาน ค่าเช่า (Rent) ในที่ดิน เครื่องจักร หรือค่าเช่าโรงงาน หรือผลกำไรจากรายได้อื่นๆ (Profit) จากการขายวัตถุดิบ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าดอกเบี้ยธนาคาร เป็นต้น ในขณะที่ด้านหนึ่งเมื่อผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการของตนได้แล้ว ก็จะนำสินค้าและบริการนั้นเข้าสู่ “ตลาดสินค้าและบริการ” เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค อันจะนำมาซึ่งรายรับ (Revenues) ของผู้ผลิตที่เกิดจากค่าใช้จ่ายของการบริโภค (Consumption Expenditures) ของฝั่งผู้ผลิตนั่นเอง ดังแสดงในวงจรเศรษฐกิจพื้นฐาน ดังรูปที่ 2.

2.ประเภทระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ในโลกนั้น แบ่งตามหน้าที่การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ว่าอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับกลุ่มใด ระหว่างเอกชนกับรัฐ หรือผสมผสานระหว่างเอกชนและรัฐ ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของโลกแบ่งตามลักษณะลัทธินิยม ซึ่งสอดคล้องกับการเมืองการปกครองของประเทศนั้นๆสามารถแบ่งได้ 4 ระบบดังนี้

1. ระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม (Capitalist Economic System) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ถือว่าการกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นเจ้าของปัจจัยและการลงทุนในการผลิตเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และยอมให้ผู้ประกอบการมีโอกาสแข่งขันในทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร หรือผลประโยชน์ตามความสามารถและความปรารถนาของแต่ละบุคคล ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Free Economy) ระบบธุรกิจเอกชน (Private Enterprise) ระบบตลาดแท้ (Market System) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้เราจัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบไม่มีการวางแผน เพราะการตัดสินใจที่จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร ตกอยู่ใต้อิทธิพลของกลไกราคาทั้งสิ้น โดยเชื่อว่าการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยเสรี เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงในการกำหนดปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

2. ระบบสังคมนิยม (Socialist Economic System) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐเข้าไปเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในภาคอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน เสรีภาพในการผลิตของเอกชนถูกจำกัดลงไป รัฐจะเป็นผู้วางแผนและควบคุมการผลิต โดยเป็นผู้กำหนดว่าจะผลิตอะไร จำนวนมากน้อยเท่าไร และจะแบ่งสรรให้แก่ผู้ใดมิใช่เพื่อบ่มผลทางด้านกำไร ประเทศเหล่านี้จะโอนกิจการธนาคาร และกิจการที่ใช้ทรัพยากรเป็นวัตถุดิบ เช่น ป่าไม้ น้ำมัน เหมืองแร่ เป็นต้น รัฐที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ส่วนมากจึงต้องเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) เพื่อเป็นหลักประกันการกินอยู่ดีของประชาชน

3. ระบบคอมมิวนิสต์ (Communist Economic System) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของรัฐ เอกชนไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของทรัพย์สินใดๆ รัฐเข้าควบคุมการผลิตเองโดยสมบูรณ์ การที่จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใครบ้างนั้น รัฐเป็นผู้วางแผนและดำเนินการทั้งสิ้น

4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economic System) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐมีส่วนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ เช่น เข้าแทรกแซงหรือควบคุมกิจกรรมเศรษฐกิจบางอย่าง ตลอดจนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเสียเอง แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นของเอกชนอยู่ ในระบบนี้รัฐบาลและเอกชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร โดยพยายามกำหนดขอบเขตของรัฐบาลในการควบคุม ส่งเสริม ช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การไฟฟ้า การประปา การขนส่ง การศึกษา การป้องกันประเทศ เป็นต้น

3. ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

ตามที่ได้พิจารณาจะเห็นว่า ประเทศประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาส่วนมากใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economic System) ก่อนไปทางทุนนิยม รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยที่ทั้งรัฐบาลและเอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทั้งทรัพยากร และปัจจัยการผลิตต่างๆ เอกชนยังคงมีแรงจูงใจในการผลิต โดยอาศัยกลไกราคา และโดยการควบคุมจากรัฐบาล เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ในส่วนที่รัฐเข้าไปดำเนินการบางอย่าง เช่น

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันประเทศและความมั่นคงของประเทศ เช่น กิจกรรมด้านทหาร ตำรวจ ศาล เป็นต้น
2. ดำเนินการด้านเศรษฐกิจพื้นฐาน เช่น สร้างสนามบิน ถนน รถไฟ เป็นต้น
3. ควบคุมการดำเนินการด้านการศึกษา และการสาธารณสุข เช่น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการด้านการแพทย์ เป็นต้น
4. ดำเนินกิจการสาธารณูปโภค เช่น การรถไฟ การไฟฟ้า การประปา เป็นต้น

➤ อุปสงค์และอุปทาน

1. อุปสงค์

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ของสินค้านั้นๆ ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปสงค์คงที่ ความต้องการในที่นี้ต้องมีอำนาจซื้อ (Purchasing Power หรือ Ability to Pay) ด้วย ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีแต่ความต้องการในตัวสินค้าโดยไม่มีเงินที่จะจ่ายซื้อ เราเรียกความต้องการลักษณะนั้นว่า “ความต้องการ (Want)” ไม่ใช่ “อุปสงค์ (Demand)” ดังนั้น องค์ประกอบของอุปสงค์ จะประกอบด้วย ความต้องการและอำนาจซื้อ

2. อุปทาน

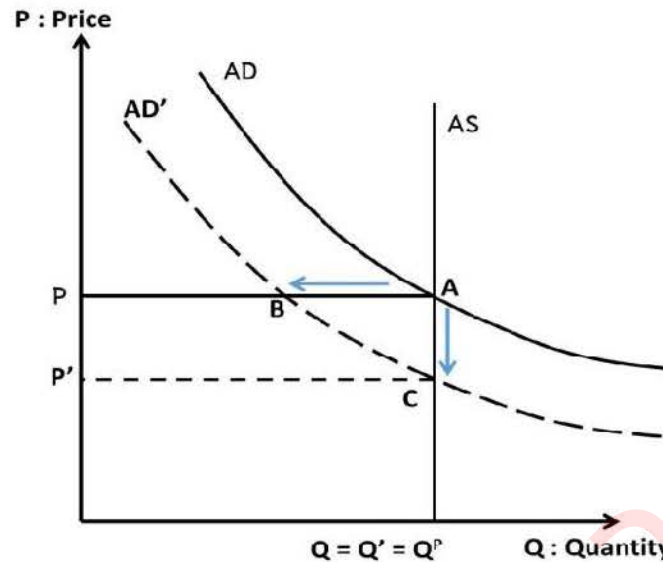
อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีผู้ผลิตเต็มใจนำออกเสนอขาย ในตลาดภายในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าและบริการนั้น โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดอุปทานคงที่ อุปทานประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ

1. ความเต็มใจที่จะเสนอขายหรือให้บริการ (Willingness to Sell) กล่าวคือ ณ ระดับราคาต่างๆ ที่ตลาดกำหนดมาให้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความยินดีหรือเต็มใจที่จะเสนอขายสินค้าหรือให้บริการตามความต้องการซื้อของผู้บริโภค

2. ความสามารถในการจัดหาเสนอขายหรือให้บริการ (Ability to Sell) กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการ จะต้องจัดหาให้มีสินค้า หรือบริการ อย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการซื้อของผู้บริโภค ณ ระดับราคาของตลาดในขณะนั้นๆ (สามารถเสนอขาย หรือให้บริการได้)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “อุปทาน” จะเป็นการมองทางด้านของผู้ผลิต ซึ่งตรงข้ามกับอุปสงค์ที่เป็นการมองทางด้านของผู้บริโภค ในทางเศรษฐศาสตร์แล้วความสัมพันธ์ของราคาสินค้าที่มีต่ออุปทานและอุปสงค์มีดังนี้ กฎของขายส์ (Say's Law)

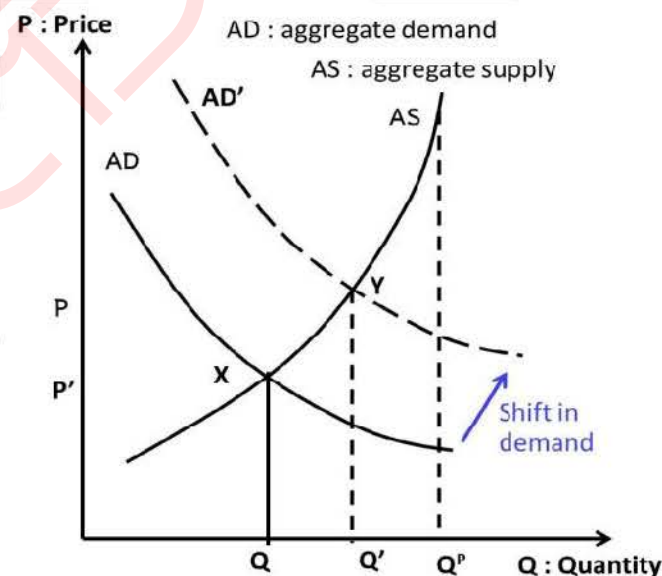
พิจารณารูปที่ 4. เส้นอุปสงค์ AD และเส้นอุปทาน AS พบว่า ที่จุด A ซึ่งเป็นจุดดุลยภาพเริ่มต้นที่เส้นอุปสงค์ตัดเส้นอุปทาน คือ ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายสินค้าในปริมาณ Q ให้กับผู้บริโภคในราคา P เมื่อสมมุติว่าระบบเศรษฐกิจมีปัญหาทำให้ขาดกำลังซื้อจากผู้บริโภค ทำให้เส้นอุปสงค์ AD ลดลงเลื่อนมาทางซ้ายมือมาเป็นเส้น AD' หากยังจำหน่ายสินค้าในราคาเดิมจะทำให้บางคนไม่มีกำลังซื้อทำให้ยอดขายลดลง ซึ่งจะทำให้การผลิตลดลงในช่วงแรก (จุด B) หลังจากนั้นจะมีการปรับตัวของผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้ราคาขายสินค้าลดลงจาก P เป็น P' และเมื่อราคาลดลงระบบการผลิตจะเข้าสู่ภาวะดุลยภาพ การบริโภคจะกลับมาที่จุด Q' ซึ่งก็คือปริมาณเดียวกับจุด Q อีกครั้งเข้าสู่ดุลยภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Equilibrium) ที่จุด C

รูปที่ 4. ความสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานตามทฤษฎีของชายส์ (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2556)

แนวคิดของเคนส์ Kynesian Economics

เมื่อโลกเจอวิกฤตเศรษฐกิจ ผู้บริโภคขาดกำลังซื้ออย่างมาก มีการว่างงานมากมายพบว่า อุปทานไม่สามารถกำหนดอุปสงค์ได้จริงตาม Say's Law ต่อมาจึงได้เกิดแนวคิดใหม่โดย Keynes และรู้จักกันต่อมาว่าเป็นของสำนักเคนส์เซียน (Kynesian Economics) โดยสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดเดิมที่เส้นอุปทานรวมเป็นเส้นแนวตั้งนั้นไม่เป็นจริงเสมอไป โดยเส้นอุปทานรวมจะเป็นเส้นที่ค่อนข้างลาดชันบนจากซ้ายไปขวาในลักษณะความชันของเส้นเป็นบวกเสมอ อีกทั้งอุปทานจะไม่สามารถสร้างอุปสงค์ได้เอง ผลผลิตจะเบี่ยงเบนไปหาดุลยภาพใหม่ได้ในระยะเวลาที่ยาวนาน

รูปที่ 5. ความสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานตามสำนักเคนส์เซียน (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2556)

ยกตัวอย่าง การผลิตปาล์มน้ำมันจะมีปริมาณตามศักยภาพตามแนวเส้น QP แต่ในความเป็นจริงสังคมนี้ขาดแคลนอุปสงค์รวม (คนในสังคมขาดกำลังซื้อปาล์มน้ำมัน) ทำให้มีการผลิตแค่ปริมาณ Q ซึ่งเป็นจุดที่เส้นอุปสงค์รวมไปตัดกับเส้นอุปทานรวมที่จุด X ซึ่งเมื่อผลิตปริมาณน้อยลงอัตราการว่างงานก็เพิ่มขึ้น ถ้ารัฐบาลแทรกแซง โดยการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อให้มีการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นในสินค้าปาล์มน้ำมัน จะส่งผลให้เส้นอุปสงค์รวมขยับไปทางขวา ทำให้เส้นอุปสงค์รวมใหม่นี้ไปตัดกับเส้นอุปทานที่จุด Y จึงมีการผลิตน้ำมันปาล์มมากขึ้นเป็นจุด Q' ซึ่งแม้จะยังต่ำกว่าปริมาณศักยภาพที่จุด QP แต่ก็ถือว่า การกระตุ้นจากรัฐบาลช่วยสร้างงานให้แก่คนในสังคมเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยเพิ่มผลผลิตของสังคมให้สูงขึ้นด้วย

แนวคิดของ Keynes หรือที่เข้าใจในชื่อสำนักเคนส์เซียนนั้นขัดแย้งกับแนวคิดของ Say อย่างสิ้นเชิงจากแนวคิดของทั้งสองสำนักนี้ ในเวลาต่อมาได้มีการขยายแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อีกมากมาย เช่น แนวคิดสำนักการเงินนิยม สำนักคลาสสิกแบบใหม่ หรือ สำนักเสรีนิยมใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ก็คือ แนวคิดของ Keynes ของสำนักเคนส์เซียนนั้นได้ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในแง่เศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการมองภาพรวมของทั้งระบบเศรษฐกิจ และสานต่อไปยังการจัดทำรายได้ประชาชาติผ่านบัญชีประชาชาติ ตารางปัจจัยผลผลิต – ผลผลิต และเมตริกซ์บัญชีสังคม เป็นต้น

➤ รายได้ประชาชาติ

ในการศึกษาเศรษฐศาสตร์ระดับมหภาคนั้น เป็นการศึกษาในภาพรวม เช่นในระดับประเทศจะมีรายได้ การออม การลงทุน เป็นเท่าไรนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนระดับประเทศในอนาคต ซึ่งเครื่องมือที่ใช้นี้มีชื่อเรียกว่า “รายได้ประชาชาติ”

รายได้ประชาชาติ (National Income) หมายถึง มูลค่าหรือผลรวมของรายได้ประเภทต่างๆ ที่บุคคลในระบบเศรษฐกิจ (มักหมายถึงประเทศ) ได้รับ ที่เกิดจากการผลิตในระบบเศรษฐกิจปัจจัยในรอบระยะเวลาที่กำหนด (เช่น รอบไตรมาส Quarter หรือที่นิยมใช้คือรอบ 1 ปี)

ประโยชน์ของรายได้ประชาชาติ

ตัวเลขรายได้ประชาชาติเป็นดัชนีแสดงถึงความสามารถของระบบเศรษฐกิจว่ามีกำลังและความสามารถผลิตสินค้าและบริการที่คิดเป็นมูลค่าได้มากน้อยเพียงใดในระยะหนึ่งๆ ส่วนมากมีระยะเวลา 1 ปี ดังนั้นตัวเลขรายได้ประชาชาติจึงเป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะชี้ให้เห็นถึงระดับการพัฒนา รวมทั้งความมั่งคั่งหรือยากจนของระบบเศรษฐกิจในประเทศหนึ่งๆ การเปลี่ยนแปลงในระดับรายได้ประชาชาติจะเป็นเครื่องแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศว่าดีขึ้นหรือเลวลงได้โดยใช้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเปรียบเทียบภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปีนั้นๆ กับปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ตัวเลขรายได้ประชาชาติยังใช้เป็นตัวเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว จากที่กล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่าตัวเลขรายได้ประชาชาติมีประโยชน์ดังนี้

1. ในด้านการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตัวเลขรายได้ประชาชาติทำให้รู้ว่าการผลิตของประเทศกำลังรุ่งเรืองหรือตกต่ำ และสามารถเปรียบเทียบเศรษฐกิจของประเทศว่าในระยะเวลาเดียวกันเศรษฐกิจ